

ספרים

קובה

להתחדשות חברתית-לאומית-תרבותית בארץ צות אמריקה הלטינית חייב, במקדם או במאוחר, להתמודד עם ההגמוניה של ארצות-הברית בחצי-הכדור המערבי, להיעשות, במקדם או במאוחר, בכוח או בפועל, בעל-ברית לצד-שפנגד במלחמה הקרה, בעל-ברית, לעריצות רוסית או סינית? *

פול סוויזי וליאו הוברמן, מחברי הספר "קובה — אנאטומיה של מהפכה", הם סוציאליסטים מן הזן האמריקאי של שנות-השלושים, נוסח "ניישון", "ניוריריפליק" ודומיהם, וספרם עשוי על פי מתכונת המוכרת היטב לכל המצוי מעט אצל הספרות שהעמידו החוגים האלה, שהיו משופעים בפובליציסטיים, פאמפלטיסטים ואנשי-הלכה לרוב. חוגים אלה, שהמלחמה הקרה וההתפתחות החברתית והפסיכולוגית בארצות-הברית הפוסט-רווולוציונית עשו בהם שמות, שעמדותיהם המחשבתיות נסתחפו כמעט כליל ואישיהם הבולטים "נסתאבו" או הסתלקו מן העולם, שבימי המקארתיזם לא נתגלו כגורים בעל כושר, התנגדות וכוח-עמידה — חוגים אלה, או שרידיהם, ודאי ששים כמוצא-ישלל על ה"פידליוזם" הקובאני ועל האיבה שהוא מעורר, כמובן, מצד החוגים השליטים בארצות-הברית. לאחר הפסקה ארוכה כליכך, הנה שוב יש להם אילנות להיתלות בהם ולטלטלם בקולמוסיהם, שוב הם יכולים לעשות שריון-מלחמה.

אף-על-פי-כן, אל לנו להחמיר עמיהם יותר מדי, גם אם יש בספרם הרבה נאיביות, הרבה תמימות או העמדת-פנים תמימה, הרבה אידיאליזציה, הדי-צדדיות ואפילו התחסדות. פידל קאסטרו בן 33 מופיע כאן כאחת הדמויות הכבירות ביותר בהיסטוריה האנושית כולה, וכל עוזריו ועושי-דברו, מקטון ועד גדול, אנשי-סגולה המצוינים במידות תרומיות ובכשרונות מעולים; המוני-העם הקובאנים מצטיירים לנו, פחות או יותר, כאנשים שתוך כמה חדשים, או שנה, של חיים במשטר הפידליסטי הוסיפו על משקל-גופם, העלו את רמת-חיהם, נשטפו הרגשת-אוויר והגיעו

במאמר שבו יצא לא מכבר אדולף א. ברלה, לשעבר סגן שר-החוץ האמריקאי, בקריאה נמרצת להתערבות מהירה מצד ארה"ב וכל "מדינות היבשת" למיגור משטרו של פידל קאסטרו בקובה (וזאת, כמובן, שם "הגנת חצי-הכדור המערבי"), לא שכה להוסיף פיסקה אחת רבת-משמעות:

"מובן כי יש להבדיל בחריף בין חוקפנות קומוניסטית לשינויים המדיניים והכלכליים שיש בהם צורך ברור בחלק גדול של אמריקה הלטינית. אבל טובי ושהריה של התקדמות הדמוקרטיה צריכים תמיד להיות אויבים ללא-פשרה לתוקפנות מוסווית מבוזזת. אין אנו זקוקים לעריצות רוסית או סינית כדי להגשים שינויים חברתיים."

דומה כי זהו עצם-עצמו של הפולמוס הקרבאני, שהוא התגלמות-בכוח של פולמוס העשוי לקעקע את בירתם של רוב המשטרים הקיימים באמריקה שמדרום לריו-גראנדה. מאז מלחמתה לחיסול אחיזתה האחרונה של ספרד בחצי-הכדור המערבי, לפני 62 שנה, כלום פעלה ארה"ב איוו פעולה בלתי-אמצעית ומזחשית להגשמת שינויים חברתיים היוביים, מועילים באיוו ממדינות אמריקה הלטינית? השפעתה המדינית והכלכלית המכרעת, כלום לא נתגלתה כגורם ריאקציוני ביותר כליאימה שהופעלה, וזאת אפילו בפרקי-זמן שבהם היתה מדיניותה הפנימית של וושינגטון מוגדרת כ"מתקדמת", "ליברלית" וכו'? כלום לא גילתה תמיד איבה פעילה וניצחת לכל נסיון של התנערות, התעצמות ורפורמה בכל ארץ לאטינוראמריקאית — במקסיקו, בארגנטינה, בפאנאמה, בקובה, בגואטמאלה, בוונצואלה, ועתה שוב בקובה? וכלום בזאת לא הביאה בעצם ידיה לידי כך שפיוס כל מאמץ רציוני וישר

מסופרות ומנותחות, בהיתוכי-איזמל חדים, נמרצים ונבונים, פרשיות אהדות בקרייה הפוליטית של מדינאים אמריקאים, החל בג'ון קווינסי אדאמס ודניאל ובסטר וכלה בג'ורג' נוריס ורוברט טאפט, פרשיות שבהן גילו אותם אישים את האומץ לסכן את עתידם המדיני והאישי, לפעול בניגוד לעמדת הרוב בסינט ולדעת הרוב בציבור-הבוחרים שלהם, להעדיף השקפה עקרונית על שיקולים אופורטוניסטיים, להעדיף שיקולים של טובת-הכלל במובנה הרחב על אינטרסים אישיים, מקור מיים, אזורים או מפלגתיים.

הכרעות מעין אלו, ואישים מעין אלה, גם אם אין הכרח ליחס להם תמיד מניעים מצפוניים „טהורים“, הם תופעות נדירות למדי בחיים הפוליטיים בכל הדורות ובכל המשטרים. כך הוא הדבר אפילו במוסדות ובמאבקים הפנימיים בתנועות או בציבורים הנלהמים על מטרות חד-משמעיות המוגדרות כ„אידיאליסטיות“; על אחת כמה וכמה כך הוא במערכת הגופים המינהליים והשלטוניים של חברות המצוינות בפלוראליזם של אינ-טרסים, ערכים ועיקרי-אמונה, שעצם שיווי-משקלן וכושר-תיפקודן מבוססים בהכרח, במידה רבה מאד, על דמאוגיה וקנוניה, מיקוח ופשרה — כל המסתכם במלה אחת זו הנהגית תמיד בעקימת-אף של מיאוס: „פוליטיקניות“.

עצם העובדה שמר ג'ון קנדי-הבן, שבגיל 30 נכנס לקלחת של עסקי-הפוליטיקה הור-שינגטוניים, שבגיל 38 כבר ביקש להיעשות מועמדה של במפלגתו בבחירות לנשיאות ובגיל 42 נבחר, לאחר ספירת-קולות דרא-מתית ביותר, לעמוד בראשה של ארץ שעדיין היא יכולה להיחשב, לפחות מכמה בחינות, המעצמה הגדולה שבעולם — עצם העובדה שראה לנכון להזדקק לתופעות של נון-קונפורמיזם ושהייה-נגד-הרסם בהיסטוריה המדינית והחקיקתית של ארצו ולהוציא לאור את פריים של עיסוקיו הרחוניים האלה, עובדה זו עצמה מכוונת להעיד על המחבר. במובן מסוים הרי היה חיבורן ופירסומן של מונוגרפיות אלו חלק ממערכת-הבחינות של מחברן, מערכה שאותה ניתן, כזכור, ברוחב-

לדרגות עליונות של התרוממות-רוח, הכרה ופטריוטיזם; מצד שני יש כאן התעלמות מרובה ממשמעותה של המהפכה הפוליטיטית על הרקע של יחסי הגושים העולמיים, וכן מן הפעילות הפייליסיטית בשאר ארצות ביבשת (גם אם אינה אלא בגדר תגובה שבהגנה עצמית ובראית-הנולד...). עם זאת הרי חיבורם גרוש אינפורמציה, שחרף חד-צדדי-ותה הריהי חשובה לכל קורא ממוצע שמעולם לא טרח להתמחות במיוחד בענייניה של קובה; יש בו איזון נאה בין הצד הפובליציסטי לצד העיוני-המחקרי יותר; ויש בו הדגשה מוצדקת, אם גם מייגעת קצת, של משמעות מהפכתו של פידל קאסטרו כציון-דרך בהיסטוריה של אמריקה הלטינית כולה ובהיסטוריה של היחסים בין הדודים לכל העמים שהם עד עתה, בחלקם הגדול, ובמרבית רבים, בבחינת דיירי-משה, מרוששים ומעוטי-יכוניות, בחצי-הכדור „שלו“.

אומץ ופוליטיקה

צרור זה של מונוגרפיות קצרות, שחיבר סינטור צעיר ממאסאצ'וסטס על מספר אנשי ציבור אמריקאים שקדמוהו ב„מועדון האקס-קלזיבי ביותר בעולם“, כפי שקרוי הסינט של ארה"ב בפי חבריו, ואשר כונסו יחד בספר קצת קודם שייצא המחבר להיאבק על כהונת הנשיא, צרור זה נודע לו עתה משקל העולה פרכמה על משקלן הסגולי של המונוגרפיות עצמן. למעשה יכולים אנו לראות בו תעודה הנוסכת אור בהיר על עקרונותיו היסודיים של הנשיא קנדי, עקרונות שמטבע-הדברים הריהם בבואה של מזגו האישי ותכונות אפיו.

„פרופילים באומץ-לב“ הוא שם הקובץ הזה במקורו, וכדברי המחבר במשפט הראשון של הקדמתו — הרי זה ספר „על דבר התכונה האנושית הנערצה ביותר — אומץ הלב.“ כאן

* פול מ. סוויזי, ליאו הוברמן: קובה — אנאטומיה של מהפכה; תרגום: שמואל גילאי; ספרית פועלים / דעת זמנו, 1960; עמ' 219.